

ՀԱՅՐԵՆԻԻ

Ի Ր Ա Գ Ի Ր

ՔԱՂԱՎ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ազգային Սահմանադրութեան 17րդ տարեդարձի հանդէսը կատարուեցաւ կիրակի օր Ազգ. Հիւանդանոցի մէջ խիստ շքեղ և փառաւոր կերպով:

Կրօնական ժողովոյ ատենապետ Գեր. Տ. Խորէն եպիսկոպոս հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատոյց Հիւանդանոցի մատարան մէջ ուր ներկայ կը գտնուէր և Ս. Պատրիարք Հայրը: Ետ աւարտման եւ կեղեցւոյ խորէն սրբազան Հիւանդանոցի գաւիթին մէջ հանդիսաւոր բարեմաղթութիւն մ'ըրաւ Օգոստ. Սուլթանին կենացը և օսմանեան կառավարութեան յաջողութեան համար: Ետոյ հայկական նուագաժողաց խումբը ընդ առաջնորդութեամբ երաժշտապետ Թաշճեան Նիկողոս էֆէնտիի ազգային երգոց ներդաշնակութեամբ պատյոմ'ըրաւ Հիւանդանոցի շուրջը ի պատիւ Ազգ. Սահմանադրութեան տարեդարձին:

Ժամը 4½ ին սեղանի սկիզբն եղաւ, որուն կը նախագահէր Սրբազան Պատրիարք Հայրը իւր շուրջն ունենալով եպիսկոպոսներ, վարդապետք, քահանայներ, օսմանեան հայազգի երեսփոխաններ, ազգային երեսփոխաններ և այլ և այլ կարգէ և աստիճանէ ազգայիններու բազմութիւն մը:

Սեղանը որ Հիւանդանոցի ուսանողաց ընդարձակ ննջարանին մէջ պատրաստուած էր, քանի մը հատուածներու բաժնուած էր, իւրաքանչիւր հատուած դաբնեղարդ կամարներով և ազգային խորհրդաւոր վերտառութիւններով զարդարուած: Ս. Պատրիարքին նախագահութեամբ պատուեալ հատուածին վրայ դաբնեղարդ կամարաւ մը Ն. Սըրբազնութեան պատկերը կախուած էր հետեւեալ վերտառութեամբ. «Կեցցէ՛ Տ. Ներսէս Ս. Պատրիարք և կեցցէ՛ Օսմանեան կայսրութիւն»:

Իսկ սրահին դրան վրայ կախուած էր Սուլթան Համիտի պատկերը գոյնզգոյն ծաղիկներով զարդարուած: Նուագաժողաց խումբը ազգային երգեր կը նուագէր, երբ բազմականք Սահմանադրութեան տարեդարձին համար գինւոյ բաժակներ կը պարպէին: Նախ քան զամենայն Ս. Պատրիարք Հայրը յոտն կանգնելով, Օգոստափառ Սուլթանին կենացը, օսմանեան տէրութեան յաջողութեանը և Հայոց Ազգին բարօրութեանը համար ջերմ բարեմաղթութիւն մ'ընելով բաժակեց, բաղմաւորութիւնը կրկնեցին: Ետոյ Ս. Պատրիարք Հօր կենացը, Սահմանադրութեան յարատեւութեանը և հանդիսադիր Մասնաժողովոյ անդամոց համար բաժակներ պարպուեցան: Այս միջոցին Կարնոյ օսմանեան երեսփոխան Համազասպ էֆ. Պալարեան և Հայէպի երեսփոխան Մանուկ էֆ. Խարաճեան մէյմէկ համառօտ բայց ազգու ատենախօսութիւններ ըրին և շնորհակալութիւն յայտնեցին Պօլսեցի ազգայնոց՝ Սահմանադրութեան տարեդարձը այսօրինակ վայելչութեամբ կատարել և պատուելուն համար: Առաջին սեղանը ուր 350 բաղմաւոր կը գտնուէին, այսպիսի վայելչութեամբ աւարտելէ վերջը երկրորդ սեղան մ'ալ պատրաստուեցաւ 200 հոգւոյ համար: Ճաշը առատ էր. կերակուրները խիստ մաքուր և սեղանը խիստ վայելուչ, այնպէս որ Հանդիսադիր մասնաժողովոյ կարգադրութիւնը ամենուն գոհունակութեանը արժանի եղաւ:

Ժամը ճիշդ 7ն էր, երբ Ս. Պատրիարք Հայրը եկեղեցականաց և պատուաւոր ազգայնոց ընկերակցութեամբ Հիւանդանոցի պարտէզը եկաւ ուր էր հանդիսավայրը և ուր դաբնեղարդ կամարաւ հովացեալ տեղ մը պատրաստուած էր առանձին Ն. սրբազնութեան համար, որոյ գալուստը ազգային խիստ սրտաշարժ երգով մը ողջունեց նուագաժողաց խումբը: Իբրեւ մոռնամբ ըսել թէ Հիւանդանոցի և պարտիզի դրանց վրայ կամարաձեւ պսակներ չինուած և զետեղուած էին, զոր կը բռնէին երկերկու սպիտակազգեստ մատաղ աղջկանք: Ժամը 8ն էր երբ սկսան ատենախօսութիւնք, որոց առաջինն եղաւ փափազեան էֆէնտիի ատենաբանութիւնը. ատենախօսք Սահմանադրութեան օգուտները մի առ մի բացատրելով, զայն ամուր և պինդ պահել պատուիրեց, շնորհակալութիւն յայտնելով Ս. Պատրիարքին որ իբրեւ սահմանադրական Պատրիարք սոյն հանդէսը իւր պատկառելի ներկայութեամբ պատուած և զայն պաշտօնական դիրքի մը վերածելու արիութիւնն ունեցած էր: Սոյն ատենախօսութեան յաջորդեցին 10ի չափ ճառեր Պօլսեցի և գաւառացի ազգայուն և

հայրենասէր երիտասարդներու կողմանէ որոնք թէեւ իմաստով կը տարբերէին իրարմէ, բայց զգացմամբ նոյն էին: Երբ մէկ կողմէն ատենախօսութիւնք կը լսուէին յատուկ պատրաստուած բեմի մը վրայէն, միւս կողմէն պարերգութիւնք կը լլային ուրիշ տեղ մը, հեռուն գտնուող անձանց զուարճութեան և զօրանաց համար:

Հայ-գրական ընկերութիւնը որ զգալուն և վառվռուն երիտասարդներէ կը բաղկանայ, խմբովին հոն ներկայ կը գտնուէր առանձին դրօշակաւ մը, որոյ անդամոց մէջէն էին ատենախօս երիտասարդաց շատերը:

Հանդէսը այսպէս տեւեց մինչեւ ժամը 10, ամենայն կանոնաւորութեամբ և բարեկարգութեամբ, ուր ներկայ էին 10 հազարէն աւելի անձինք. և թէեւ այս միջոցին բազմութիւնը ցրուիլ սկսաւ, սակայն շատեր մինչեւ ժամը 11 և 12 պարտէզը մնացին ընտանեօք հանդերձ: Ահա այսպէս վերջացաւ Սահմանադրութեան 17րդ տարեդարձի հանդէսը, օրհնելով մէկն ոք սոյն փառաւոր և երջանիկ օրը և գովելով պատուարժան Մասնաժողովոյ այս մասին տարած ջանքն ու աշխատութիւնը որ Ազգային հանդէս մը շքեղութեամբ պատուաւորելու նախանձին հետ Ազգային Հիւանդանոցի պատըսպարեալներն ալ սփոխելու ազգասիրական նախանձն ունեցեր էր:

Օսմանեան Հայազգի երեսփոխաններէն Դանիէլ էֆ. Խարաճեան, Մանուկ էֆ. Խարաճեան, Համազասպ էֆ. Պալարեան և Յակոբ էֆ. Շահինեան Ազգ. Հիւանդանոցի յարկերը ուրոյն ուրոյն պտըտելով, ատենուած մաքրութեան համար գոհունակութիւն յայտնեցին և Հիւանդանոցի պատասպարելոց նպաստ ըլլալու համար առատ նուէրներ ըրին:

— Երէկ ուշատեն ձեռքերնիս հասաւ Երզնկայէն 160 ստորագրութեամբ Պատրիարքարան խրկուած հանրագրի մը պատճէնը ընդդէմ Արզումանեան արժ. Ստեփան վարդապետի, զոր յաջորդ թըւով պիտի հրատարակեմք:

— Կրօնական ժողովոյ որոշմամբ և սրբազան Պատրիարք Հօր հաճութեամբ յառաջիկայ երկուշաբթի օր Համագումար ժողով պիտի գումարի խաչատուր և Պետրոս կարգալոյժ քահանայից և

Այս առարկութիւնը հիմնովին սխալ
նախ՝ ինչ որ օտար դպրոցներու հա-
ր ամենայն յօժարութեամբ և ընդ-
սանելն վճարեն, մեր դպրոցներու
մար դորա կէսը և այդ իսկ ամենայն
աճութեամբ վճարել կը զլանան, երկ-
դ՝ չեն ուզեր բնաւ համոզուիլ թէ
ի՞նչ, ոչ ուսումէ և ոչ գիտութիւն,
սոսկ խօսակցութեան վարժութիւն
որ կրնայ տղան մէկ տարի չի գոր-
ծելով սորվածը մոռնալ, և եթէ չի
նայ իսկ՝ առանց արդիւնք մը ձեռք
ելու սորված պիտի լինի, առանց ի

հաշիւ առնելու և այն ֆինասը զոր տղան կընդունի օտարոտի կրթութիւններով, փոխանակ ազգային զգացումը անգոտին ի մանկութենէ ժողովրդական դպրոցներու մէջ ստանալու, փոքր ինչ արդէն ունեցածն իսկ աստանօր խեղդելով:

Մինչդեռ այս փոքրիկ գրէի, ձեռքս անցաւ Լեւոն օրաթերթի 396 թիւը՝ յորում Պ. Ե. կիւրծեան Հայ-գրական ընկերութեան մէջ արտասանած ճառը հըրապարակ ածէր մի խանդավառ և ազդու զգացմամբ, և հրաւէր կը կարդար գրականութեան և մամուլը նոր ոգի և նոր կեանք տալ որ զաւակն է լեզուի: Այն ինչ ճառը աւարտեց էի դարձուցի թերթը և հետեւեալ ազգը կարդացի:

Սոբէնեան երկուսն զբոսորդս և ինչ-որ քաղաքէն ի մարտիկներէն զարգացող է, զբոսորդս նախնական և երկրորդական ուսման: Հայկաբան, խմբագիր, քերական, Պատմախօս և այժմ դաստիարակ մեծ: Սուրենեանի սոյն ազգը չի կրցայ առանց ցաւի ընթերցանել: Կերեւի թէ մեծ դաստիարակը ժողովրդեան մէկ մասին նախապաշարով զգուշացուցած էր: Գրչեան ի մարտիկներէն ի մարտիկներէն զարգացող է: Բոլոր ողջամիտ ազգայինք ընդ որս և մեք ուրախ կըլլայինք եթէ Պ. դաստիարակը իւր ազգին ճակատը ըսեր թէ մարտիկներէն ի մարտիկներէն զարգացող է:

Ազգին մէջ կը կարդանք թէ Սուրենեան վարժարանը յաճախող մանկուոցն թիւը իւր յիսուն է, կը փափաքինք որ հարկը յիսուն երկու հարկը յիսուն ըլլայ, բայց ազգային կրթութեամբ և ազգային լեզուի յառաջդիմութեամբ ոչ թէ խեցբեկ գաղղիքեան հասցունելով իմաստակաց թիւը անգամ մ'ալ Սուրենեան վարժարանէն աւելցնելու: Ձի ինչպէս որ նշանաւոր մարդ մը ըսած է,

« Որ մայրենի լեզուն խօսի, շրթանցը վրայ հայրենի երկիրն ունի »
Լեզուն՝ ազգութեանց դրոշմն է,
Խ. Յ. Սարգս

ՍԵՆՈՐԵՐ
Ա.

ՀԱՅ ԹԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Մի անկած ազգի սերունդ եմ, կը սիրեմ զայն յոյժ, իմ գրչին երախայրեք նմա կը նուիրեմ:

Ազգերու յառաջադիմութեան անկը մի խորհրդաւոր առանցքի վերայ կը թաւալի: այդ անիւ մարդկային հանճար է, զոր տասնութերորդ դարը ծնաւ, տասնութերորդ կենդանացուց, և տասնիններորդ անմահացուց:

Այն ազգեր, ոյք դարուս աղաղակ լսեցին՝ յառաջդիմեցին, երջանիկ եղան: Այս աղաղակ սարսեց հանուր մարդկութիւնը, ի վեր կանգնեց կորակոր աչեր, ոյք խոնարհած էին տգիտութեան սեւ գաւազանի տակ: մի ապստամբ ոգի ներշնչեց ամէն սրտերու: մի մի սուր ու ասպար տուաւ, ըսաւ, կոռեցէք: Կոռեցէք՝ սա հզօրի դէմ, որ ձեր բարոյականըն սպաննեց, ձեր հողին ճնշեց, ձեր միտքը կաշկանդեց, որ իբրու մի անկեղան դիակ՝ գահավէժ ըրաւ զձեզ խոր վրէժ թշուառութեան, այն վստմութեան բարձունքէն, ուր բարին տիրէ, գեղեցիկը իշխէ, իտեականը թագաւորէ, ուր ճշմարիտ բարոյականը վեհապետէ: Կոռեցէք՝ սա հրէշի դէմ, որ 60 դարէ ի վեր գրեթէ բոլոր մարդկութեան միտքին վերայ կը գահակալէր, որ ձեր մէջ եղեռն ու ոճիր գործեց շատ ու շատ: Թօթափեցէ՛ք ձեր թմբիւր, ոգի առէ՛ք մարտի ասպարէզին մէջ:

Վա՛տ է այն, որ այս կենսատու հրաւերի առաջ ընկրկի: Օ՛հ, յառաջ վաղեցէ՛ք, հոն է երջանկութիւն:

Հայն արդեօք չլսե՞ց երկու երկար դարերէ ի վեր այս ձայն որ արեւմուտքէն արեւելք կը գոչէր խիստ ուժգին ու անմեռ, և տակաւ նոր կը լսէ ու կը դարձի: Աւա՛ղ իւր անցեալի, որ անյիշատակ ու ապարդիւն մեռաւ դարուց ուղիէն ի խոր:

Հայը՝ չ'զիտեմ ինչ գրգռումով, մի քանի տարի առաջ ընկերութիւններ կազմած էր ազգային գաստիարակութեան և գրականութեան մեծ գործին նպաստելու: այլ կարծես մի փայլակ էր այդ աշխոյժ և ջերմ ոգի որ փայլեցաւ առ վայր մի և անհետ եղան:

Չը գիտեմ ինչ ոգի անցաւ Հայուն սրտէն, որ վերջին տարւոյս մէջ առաւել դարձելու պէտքն զգաց, ուր վերջը ցոյց տուաւ թէ ինք նիւթապէս աղքատ է, բարոյապէս թըշնդեմ է, մտքով տգէտ է: չ'գիտեմ, կ'ըսեմ, այս շարժում, որ Հայուն կարկամեալ շրթունք թրթռացուց, նորա դարաւոր խոլը վանեց ճակտէն ևն: ըսաւ, «ոգի ա՛ռ»:

Հայուն պէտքեր խիստ բազմաթիւ են, ոյք վերայ կը նախադասեն ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ: առանց դպրոցի չկայ գրականութիւն, իսկ առանց գրականութեան մի ազգ մեռած է: զի գրականութիւնը ժողովրդի բարոյականին հետ կը խօսի: նորա բարք կը սըրբէ, նորա սիրտ կ'աղնուցնէ, թեւ կը տայ նորա միաքին ու հոգւոյն թռչտել դէպ բարւոյն աշխարհ, ուր զգացումներ վեհ են, ուր մարդիկ կատարեալ են, և առանց սոցա ինչ է մարդ — հրէշ, վայրենի:

Ֆրանսա, այն երջանիկ աշխարհ, այն գրականութեան լայնատար ուղիէն, յառաջդիմութեան խանձարուն եղաւ: նա իւր ճշմարիտ զաւակներն ունեցաւ, ոյք իւրաքանչիւրը ողջոյն երկիրը յեղաշրջեց, մի մի դար ժառանգեց, տանեկենդանորդ դարը Հիւկօին է:

Դպրոց և գրականութիւն զմարդ կատարելագործող գործարան ու գործիք են, այլ թէ պիտի շատանայ Հայն այսու, զի այս պէտքերէ առաջ մի հարկաւոր ու անհրաժեշտ պէտք կայ: այդ պէտք հացի պէտքն է:

Դպրոցը մարդուն միտքը կը շինէ այլ հացը նորա գոյութիւն: միտքէ առաջ գոյութիւն կը պահանջուի: հանճար և գրիչ կանկ կառնուն այս պէտքի առաջ: հոն ձեռք ու ոտք պէտք է գործեն:

Հայը իւր զաւակ դպրոց կը յղէ, մի ուսումնական ու գրագէտ մարդ շինելու յուսով: այլ կը խորհի նաեւ թէ այդ զաւակ հաց ու ապագայ կուզէ: Շատ տղաքներ ու երիտասարդներ դպրոցական գրասեղանի վերայ երկար տարիներ իւրեանց կեանք մաշելէ վերջ՝ հրաժեշտ կուտան հուսկ ուրեմն ընկերական աշխարհ մտնելու, այսինքն հացի խնդրին լուծման գրադելու, այսինքն յաւիտեան թշուառ լինելու:

Անապագայ խոյս կը տան դպրոցի սեսմէն ուր իւրեանց մանկութեան խաղաղ ու երջանիկ օրեր անցուցին: Այն երիտասարդ՝ որ դպրոցի յարկին տակ մի մի վսեմ երազներով կը յորանայր, աշխոյժ ու եռանդուն հոգւով կընդգրկէր յառաջդիմութիւն, իւր մատաղ կուրծքի խորէն մի ցուրտ հառաչ կարճակէր, կը սիրէր ազգն ու հայրենիք, այլ բազմը զայն ապուշ կը դարձնէ, կը մարին ամէնու յոյս ու եռանդ, ոյք հացի խնդրին զոհ կ'երթան չարաչար:

Դպրոցը գրագէտ կը հասցնէ, այլ ոչ առ հասարակ: զի քիչեր կան, ոյք գրագէտ լինելու հանգամանքն կուենան և այդ քիչեր մեր մէջ նօթի ու յուսահատ կը մեռնին: զի քաջալեր չկայ: զի յարգ ու պատիւ չկայ եւ մինչդեռ հացի խնդրը անհրաժեշտ է ամեն մարդերու առաջ, ինչ ընէ այդ երիտասարդ գրագէտ, ո՛րը ընտրէ: ՀԱՅ ԹԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ: ահա երկու խնդիրներ, յորս մարդ կը վարանի մի պահ ընտրութիւն ընել: սակայն մի թէ զգացում կը մեռնի, մի թէ բարին կ'անհետի, մի թէ յառաջդիմութիւն կը կասի: . . :

Այս սեւագէտ այլ կենսական խնդիրներ են, ոյք երիտասարդ Հայ-գրագէտին կեանքի ծաղիկ կը խամրեն: Կը ծիւրի, կը մաշի հուսկ ուրեմն կը թօթալի կեանքի աղտոտ ձորձը թշուառ ու անպաշտպան: . . . քանին՝ այսպէս, Աստուած իմ: Քանի՝ հոտիններու տակ ծածկուած սրտեր կան, բարձր ու վսեմ զգացումներով կը բոցավառին, ոյք կուրծքերն օթութեան անողորմ ու երկաթէ ձիւրանին տակ կը հեծնեն, ոյք աչեր արտառք կը հոսեն յարմի միջին սենեկի խորշ՝ մի փոշոտ գրասեղանի վերայ, և ազգը չ'զիտէ:

Այլ ևս չկրնամ յառաջ վարել իմ տկար բարբառ, դու ո՛վ երիտասարդութիւն, դու այս ազգի զաւակ ես: դու թ ունեցիր, փրկէ զայն իւր այս երերուն ու տարտամ վիճակէն, միացի՛ր: հաց տո՛ւր գրագէտին: քաջալերէ՛ զայն: այս հոգ ու պաշտօն քո վերայ կը ծանրանայ, զի ժողովուրդը տակաւ տգէտ է, չճանչնայ գրագէտին արժանիք: գրականութիւնը երազ է նմա: Քարոզէ՛ նմա թէ գրականութիւնն է, որ կեանք կը տայ քո բարոյականին, քո միտքին ու հոգւոյն աչեր կը բանայ: միտ գի՛ր գրագէտին: նա քեզ համար կը գրէ:

Հայ — գրական ընկերութիւնը այս նպատակ ունի, միացի՛ր ուրեմն, աչին՝ երիտասարդութիւն, նա վսեմ է, նա բարձր է:

Յայնժամ պիտի անցնին այս ՍԵՆՈՐԵՐ: պիտի թոթվէ ժողովուրդը իւր քունի ծանրութիւն և մի գովելի իղձով պիտի տայ իւր լուսմայն իւր քսակ: յայնժամ միայն զգայ լիովին դպրոցի պէտքը, իւր զաւակ հոն պիտի զրկէ անընդհատ: Ամէն հայ ու հայր սոյն զգացում պիտի կրէ միահամուռ, և գրագէտը պիտի վազէ արագ իւր ձիւղի մէջ գիւտեր շինելու, գաղափարներ ստեղծելու, զի յարգ պիտի ունենայ, զի հաց պիտի ունենայ և այս բաւ է իւր կեանքին ի վարձ:

1877 Մայիս 29
Գրչի՛ք Ս. Վահանի
Ի Ղալաթիա

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Կայսերական հրամանաւ Թուրքիայի կառավարիչ Սայիտ փաշա Թրնօվայի, Թրնօվայի կառավարիչ Յախրի պէյ Թուրքիայի կառավարիչ, Պայագլիտի կառավարիչ Ալի քէմալ փաշա Կարնոյ զինուորական վարչութեան գլուխ անուանեցան:

— Առևտրական օրինաց պաշտօնեայ Չամիչ Յովհաննէս էֆէնտիի յանձնուեցաւ հասարակային շինութեանց խորհրդականի պաշտօնը յատուկ հրովարտակաւ ի բացակայութեան Օտեան էֆէնտիի:

— Բժշկական դպրոցի Զրդ դասուսաչակերտք իրենց քննութիւնները աւարտած ըլլալով, պատերազմի դաշտը պիտի խրկուին, ինչպէս անցեալ տարի խրկուեցան Սերվիա և Գաբառադ:

— Արտահանի մէկ զօրաբաժնին հրամանատար Լիվա Հաճի Հասան փաշա գլխէն վերաւորուած ըլլալով, դարմանուելու համար Պօլիս եկաւ: Իսկ Արտահանի նախկին ընդհ. հրամանատար Ֆէրիք Հիւսէյին Սապրի փաշա տակաւին Ասիա կը գտնուի:

— Լէվանթ Ասիոյ բանակին վրայ խօսելով, Ասիոյ վիճակը գոհացուցիչ կը գտնէ: Ուրբաթ իրիկուն կարինէն Լէվանթի զարնուած և կիրակի օր հասած հեռագիրը մը տեղեկութիւն կուտայ թէ ԱՏմէտ Մուսթաֆա փաշա դարձեալ Ձիվէնի մէջ կը գտնուի, որով հրամանատարը Օլթիէն յառաջացող ռուսական զինին հետ բռնուելէ ալ ևս չը վախնալ կը ցուցնէ: հետեւեալ կերեւայ որ ռուսական սոյն դունդին յառաջխաղա

ցութիւնը արդիւնաւոր է այժմ: Լէվանթ կըսէ թէ Մուխթար փաշայի գունդերուն թիւը և տրամադրութիւնը թէև իրեն ծանուցուած է, սակայն չկրնալով հրատարակել, սա չափը ըսելով միայն դոճ կըլլայ թէ այս վերջին հեռագիրը առջիններէն աւելի քաջալերիչ է:

Գալով Գարատաղի, Օսմանեան զօրքը հետզհետէ յաղթութիւններ և կարևոր դիրքեր կը գրաւեն և մինչև իսկ այսօր վաղը Նիքոսի մտնելու մեծ յոյս կայ, Սուլէյման փաշայի ձեռամբ. արդէն երեք տեղէ յարձակում եղած ըլլալով Գարատաղի վրայ, կը յուսացուի որ վրճաւան յաղթութիւն մը ձեռք բերելու ժամը մօտեցած է: Լէվանթ Գարատաղի վրայ խօսելով կըսէ թէ ցաւալի է որ քանի մը հազար ապստամբք Օսմ. կանոնաւոր զօրաց մէկ մասը և ճարտար հրամանատարները զբաղեցնելու պատճառ եղած են, մինչդեռ ռուսական բանակներ Հայաստանի ճոխ գաւառները կողոզեն կարող հրամանատար և բաւական թուով զօրք չը գտնուելուն համար, ռուսի երանի՜ թէ Նիքիթա իշխանը Նոյն ինքն գերի բռնուեր և անոր քիթը կտրէին, որպէսզի իրեն եղած վաղեմի շնորհները երթար ճանչնար և այսպիսի մեծ և ահաւոր պատերազմի մը մէջ Օսմ. ընտիր զօրաց մէկ մասը իր լեռները զբաղեցնելու վատութիւնը իր փնասովը տուէր:

— Ռուսներէն արձակուած ռումբերը Երեկէ՛յց կրակի տուեր և կիսով չափ քաղաքը քանդեր կործաներ են:

— Թէ՛ Սերվիոյ և թէ՛ Յունաստանի մէջ պատերազմական պատրաստութիւնք կըլլան. տեսնենք ասոր վախճանն ի՞նչ պիտի ըլլայ:

— Թուրքիոյ կառավարիչէն եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ֆէյթ-իւլ-Խալամ զրահաւորը և Գըլըճ Ալի շոգեանաւոր ծովառուի հանդիպելու երկուդէն Հըրսովայէն և ժամ դէպ ի վար թանա գիւղին առջև կը կենային, մայիս 26 ի առտուն անկէ ելնելով, անվերջ Պողազ քէյ հասեր են:

— Սուլիմայի հրամանատարն ալ կը հեռագրէ թէ մայիս 29 ի գիշերը ժամը 6 ին հինգ հատ ռուսական ծովառուի փոքր շոգեանաւոր վրան ծածկուած և ջուրին հետ հաւասար՝ Բիլիէն Օսմ. նաւատորմին վրայ յարձակելով, թէև վրանին ռումբ կը նետուի, սակայն կը յաջողին իճլալիէ զրահաւորին գլխուն կողմը երկու ծովառումբ գնելով պայթեցնելու. բարեբաղդաբար զրահաւորին փնաս չըլլար և ռուսական մակոյկներուն երկուքը ընկղմելով, մէկուն նաւապետն ու նաւազները օսմանցուց ձեռքը գերի կիցան և հարցաքննութեան կենթարկին:

— Մայիս 29 թուով Մուխթար փաշայէն եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ռուսք կարսէն կարնոյ վրայ քալելու ճամբանին փոխելով, մայիս 28 ին կարսէն անդին Իյնէլի կողմը անցեր են. ասոր վրայ կարսէն բազմութիւ թնդանօթ և պէտք եղածին չափ հետեակ զօրք խրկուելով, թշնամին Իյնէլի կողմ

մէն թնդանօթի բռնելու հրաման տրուեր է:

Արդեւ, քը դեռ յայտնի չէ: — Երեսի. Ժողովոյ նախագահ Ահմէտ վէֆիք փաշա և 25 էն աւելի երեսիփախներ ուրբաթ օր Թարապիա Անգղիոյ դեսպանատունը կոչուեքի հրաւիրուեցան յատուկ շոգեանաւով:

— Տէրքուէն մինչև Ձէքմէճէ Պօլսոյ պաշտպանութեան գծին շինութիւնը զննելու համար Տամատ Մահմուտ փաշա կիրակի օր Ձէքմէճէ մեկնեցաւ:

— Հօպարթ փաշայի կողմանէ Սև ծովու մէջ բռնուած և ցորենաբարձ նաւերը որոնք Թայլանէն դէպի Փօթի ցորեն կը տանին եղեր, ուրբաթ օր Րէթիմօ շոգեանաւով մայրաքաղաքս բերուեցան: Ասոնք ռուսական նաւեր ըլլալով հելլենական կեղծ դրօշակ պարզեր են, որոց ունեցած ցորենը 35,000 ոսկի կընէ, կըսեն:

— Ս. փէթրսպուրկէն Գերմանիա դըրուած թղթակցութիւն մը կըսէ թէ ինչ որ ըրին տաճիկք Սոխուի մէջ, Նոյնը պիտի ընեն նաև ռուսք Պալքաններուն մէջ, երբ անգամ մը Դանուբն անցնին: Նոյնպէս կըսէ թէ ամենէն առաջ Գարատաղ և Միրտիթները, յետոյ Բուժանիա, ապա Սերվիա և վերջապէս Յուստան և Պարսկաստան դործի պիտի սկսին:

— Տատեան Առաքել պէյ Առևտրական Ժողովին անգամ անուանեցաւ:

ՊՈՍՓՈՐԻ ԱՆԳՆՆԵՐԸ
ԹԱՐԳՄԱՆՆԵՐ Ի ԳԱՂ. ԼԵՂՈՒԷ
Առաւել Ա. Շարդիանեան

Արմաշու վանքէն հրատարակուած 130 երեսէ բաղկացեալ սրտաշարժ վէպ մ'է, որուն նիւթը Ֆաթիհ Սուլթան Մէհմէտ Բ. ի օրով Տրապիզոնի յոյն կայսրութեան կործանման և կայսերական ընտանեաց կործանման և կայսերական ընտանեաց եղբրական վախճանին պատմութենէ առնուած է:

Կը ծախուի Եէնի-ճամի Չիլիկիլէր ճատէսի թիւ 2 Ս. Ղ. և Եղմաճեան դրատունը և ուրիշ գրավաճառաց քով: Գին մէկ ֆրանք:

ՆՈՐ ԴԱՍԱԳԻՐԲ
ՏԻԵՂԵՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Երուսաղիմայ Ս. Յակովբեանց ուխտէն մեծարգոյ Գ. Ս. Խապայեանի աշխատասիրած, և տեղւոյն վանական մամլէն ի լոյս եկած այս կարեւոր գործը՝ կծախուի մայրաքաղաքիս բոլոր գրավաճառաց խանութները:

ՀԱՄԱՌՈՏ
ԸՆԴՀ. ՊԱՏՄՈՒԹԻԻՆ
ԴՊՐՈՑԱՑ ՀԱՄԱՐ
ՀԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻԻՆ

Կարքեղոնացոց, Յունաց, Հոռվմայեցոց եւ Հայոց
ՄԱՍՆ Բ.
Յօդնց
Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

Այս ընտիր և ամենակարեւոր դասագրքին Բ. մասը, որ 400 երեսէ կը բաղկանայ, աւարտած և Պօլս հասած ըլլալով կը ծախուի Եէնի-ճամի Չիլիկիլէր ճատէսի թիւ 2 Ս. Ղ. և Եղմաճեան դրատունը, և ուրիշ գրավաճառաց քով: Գին 2 ֆր. 50 սանթիմ:

ԹԱՏՐՈՆ
ԲԱՐԵԿԱՄ ՄԱՆԿԱՆՑ
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ
1876

Այս ընտիր գործը՝ որոյ օգտակարութիւնն ու կարեւորութիւնը ամէն ընթերցասէր նա մանաւանդ տղայոց բարոյական դաստիարակութեանը փափաքող ազգայնոց յայտնի է, 1876 տարւոյ յունվար մէկէն սկսեալ՝ 13 օրն անգամ մը իբր հանդէս հրատարակուած է մինչև 1876 դեկտ. վերջ, մաքուր թղթով և ազնիւ տպագրութեամբ:

Այժմ գործոյն ամբողջ տարեկանը՝ (24 թիւ, քառածաւ մեծադիր 105 պատկերներով) մասնաւոր խնամօք և վայելուչ կերպիւ կաղմուած՝ կը գտնուի միայն փարիզու և Մէրճան չարչը Պաշտասար Աղայի գրատունները՝ ի Գին Մէկ ու կէս Մէճիտլիէ:

ՆՈՐ ԴԱՍԱԳԻՐԲ
ՏԻԵՂԵՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՑ

Գ. Ս. ԽԱՊԱՑԵԱՆ
Յուսիսեան Ս. Սակովբեանց

Երուսաղէմայ տպարանէն ի լոյս ընծայեալ սոյն աշխատասիրութիւնը որ եղանակացոյց և կողմնացոյց պատկեր մ'աւունի մէջը և որ 240 երեսէ բաղկացեալ է, ազգային վարժարանաց մէջ գործածուելու յարմար դասագիրք մը կրնայ ըլլալ:

Կը ծախուի բոլոր գրավաճառաց քով:

ՇԱՀԷՆՆ Ի ՍԻՊԻՐ
ԿԱՄ

ԳԱՂԹԱԿԱՆ ՀԱՅՑԸ
ԳՐԵՑ

Ս. ՏԷՐ ՍԱՐԳՍԵԱՆՑ

Ներսէս Ե. Կաթողիկոսի օրով, իւր աղատմիտ գաղափարաց համար Սիպերիա արքայաւել Շատարիցի Շահենի կենսագրութեանը հետ մեր ազգային գաւառական, ընտանեկան և ընկերական հին և նոր կենաց յատուկ նկարագիրն ընող վիպասական ձեւի տակ յօրինուած ընտիր և հետաքրքրական աշխատութիւն մ'է 400 երեսէ բաղկացեալ, յորում ժրպէս հեղինակն գաւառական կենաց նկարագրին հետ չէ զլացած նաև մեր գաւառական կենաց ճոխ բարբառներու ու տներուն մէջէն ընտրելագոյներն առնելով հայ բանասիրաց իբր ճաշակ ներկայացնել:

Հետաքրքրական ընթերցման արժանի սոյն գիրքը կ'գտնուի գլխաւորաբար Կ. Պօլս Եէնի ճամի փողոց Չիլիկիլէր ճատէսի Ս. Ղ. Եղմաճեանի գրատունը և բոլոր գրավաճառաց քով: Գին 2 ուկէս ֆրանք:

ՊԱՅՄԱՆՔ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
Հայրենիք երեքշաբթի և շաբաթ օրերը կը հրատարակուի:

Տարեկան բաժանորդագինն է մէկ հարիւրնոց թուղթ կանխիկ:

Վեցամսեայն մէկ յիսուննոց:

Եռամսեայն մէկ քսաննոց և տասնոց:

Միամսեայն մէկ տասնոց:

Մանուցման տողը երկու դրու է:

Խմբագրութեան ուղղեալ նամակ կամ գիր եւ չը տրուիր:

Լրագրոյս վերաբերեալ ու է գիր պէտք է ուղղել առ Տէր-Խմբագիր Մ. Յ. Մելիքեան Րիզա բաշա խան թիւ 1:

ՏԷՐ-ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. Յ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ

ՊՏԱԳՐ. Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻՉՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐ
Րիզա փաշա խան թիւ 3